

Konferencja przekładoznawcza *Norma a uzus III. Przekład specjalistyczny jako dylemat*, Wydział Neofilologii UAM, Poznań 11–12.01.2018 r. (sprawozdanie)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/RP.2018.021>

W dniach 11–12 stycznia 2018 r. odbyła się w Poznaniu na Wydziale Neofilologicznym trzecia konferencja przekładoznawcza z cyklu *Norma a uzus*. Inspiratorką tych naukowych spotkań, prowadzonych głównie z udziałem romanistów, germanistów i anglistów, jest romanistka Barbara Walkiewicz. Instytucjonalnie patronat nad tym wydarzeniem objęła Teresa Tomasziewicz, reprezentująca międzywydziałowe studia tłumaczeniowe, oraz Instytut Germanistyki w osobie Beate Sommerfeld. Wielkim atutem sesji był brak bardzo często spotykanego na innych konferencjach podziału na sekcje, dzięki czemu każdy z uczestników miał szansę wysłuchać wszystkich wygłoszonych referatów. Zarówno w pierwszym, jak i drugim dniu konferencji referowało dziewięć osób, a każdorazowo pierwsze z wystąpień miało formę wykładu plenarnego. Pod względem liczby wystąpień konferencję można więc zaliczyć do stosunkowo małych. Na szczęście nie wielkość, a jakość jest miernikiem tego typu przedsięwzięć, a w tym wypadku i podejmowana tematyka, i wnikliwa, drobiazgowa dyskusja świadczą jednoznacznie na korzyść organizatorów.

Po oficjalnym otwarciu konferencji przez prodziekana ds. nauki Wydziału Neofilologii Macieja Karpińskiego oraz wspomniane wyżej osoby (Tomasziewicz, Sommerfeld) wystąpił **Piotr Mamet** z wykładem na temat dylematów tłumacza w procesie przekładu humoru, a konkretnie gier słownych w dwóch typach tłumaczeń audiowizualnych (napisy, lektor) na język polski. Wychodząc od teorii humoru, w tym przede wszystkim teorii bisocjacji, Mamet zwrócił uwagę na dużą trudność w znalezieniu takich rozwiązań w tłumaczeniach, aby wybrane środki leksykalne realizowały oba rejestry, budujące efekt humoru w języku oryginału. Dyskusja po wystąpieniu oraz jej kontynuacja w kularach była zapowiedzią gorących obrad.

Drugie wystąpienie dotyczyło dylematów nauczyciela akademickiego kierującego seminarium magisterskim w ramach studiów tłumaczeniowych. W nim **Teresa Tomasziewicz** zaakcentowała, że mimo wspólnych celów w zakresie kształcenia tłumaczy i podobnych standardów jakości,

realizowanych w ramach EMT (Europaen Masterr's in Translation), seminarium magisterskie w uczelniach różnych krajów należących do EMT ma najbardziej zróżnicowany charakter, począwszy od liczby punktów ECTS (od 2 do 38 % punktów), przez czas jego trwania (od roku do dwóch), na określeniu jego istoty kończąc. Tomaszkiwicz zwróciła uwagę również na opracowywanie nowego zestawu kompetencji tłumacza, w których dużą większą rolę niż dotychczas odgrywać mają kompetencje związane z rozwojem technologicznym. Autorka zaznaczyła, że duża część kompetencji szczegółowych może być z powodzeniem realizowana w ramach seminarium magisterskiego.

W kolejnym wystąpieniu przedstawiono ciekawy projekt badań empirycznych, którego celem jest ustalenie, czy przekład na język obcy przez profesjonalnych tłumaczy jest procesem bardziej złożonym i czasochłonnym niż tłumaczenie na język ojczysty, czy mówiąc inaczej, jaki jest wpływ kierunku tłumaczenia na jego przebieg i jakość. Badania prowadzi grupa pod kierunkiem **Barbary Whyatt**, a projekt oprócz wymienionej prezentował też jej doktorant **Tomasz Kościuczuk**. W badaniach wykorzystuje się analizę całkowitej aktywności na komputerze (key-logging), obserwacje ruchów gałki ocznej (eye-tracing) oraz monitorowanie ekranu komputera. Poza tym zespół badawczy dysponuje również ankietami oraz zleca profesjonalną korektę tłumaczeń, by w ten sposób ocenić ich jakość. Wystąpienie potwierdza w całej rozciągłości postępujący proces włączania metod empirycznych do badań przekładoznawczych w Polsce. Prowadzone badania mają szansę zwerifikować powtarzane w tym zakresie wyobrażenie, nieoparte dotychczas miarodajnymi informacjami, wedle którego tłumaczenie na język ojczysty jest procesem prostszym i łatwiejszym.

W następnym wystąpieniu **Małgorzata Jokieli** podjęła temat dydaktyki przekładu specjalistycznego ustnego wobec jakości i oczekiwań rynku. Referentka skupiła się na dydaktyce w zakresie dwóch typów tłumaczeń: a vista i konsekwentnym i podzieliła się swoimi doświadczeniami w pracy ze studentami.

Mieczysław Nasiadka przedstawił wpływ decyzji tłumacza ustnego w kontekście funkcji przekładu i jego odbioru. Referent trochę zbyt długo prezentował ważne i zasadne kwestie dotyczące teorii komunikacji, więc na wnikliwie przedstawienie tematu nie starczyło czasu. Niemniej dyskusja po wystąpieniu uświadamia w całej rozciągłości wagę zagadnienia i konieczność prowadzenia systematycznych badań w tym zakresie.

Ostatnim wystąpieniem przed przerwą na kawę był referat **Katarzyny Krajewskiej** na temat relacji między tłumaczeniem biznesowym a środowi-

skowym oraz statusu i roli tłumacza. Referentka jest od lat praktykującym tłumaczem, więc poruszony problem, w szczególności w odniesieniu do roli tłumacza, przedstawiła z perspektywy wykonywanego przez siebie zawodu. Rozważania wstępne nie wniosły może wiele nowego, jednak po raz kolejny uświadomiły wielką trudność, jaką sprawia stworzenie typologii obejmującej wszystkie rodzaje tłumaczeń w oparciu o spójne kryteria.

Po przerwie bardzo ciekawy referat wygłosiła **Beate Sommerfeld**, koncentrując się na ilustracjach książek dla dzieci jako źródle dylematów tłumacza. Przedmiotem analizy były trzy przekłady książki *Mały książę* Antoine de Saint-Exupéryego na język niemiecki. Referentka pokreśliła, że ilustracje stanowią integralną część przekładu, a ich odpowiednie uwzględnienie ma wpływ na odbiór książki.

Małgorzata Czubińska przedstawiła analizę sposobów wykorzystania napisów scenicznych w przekładzie sztuk teatralnych na przykładzie Malta Festival Poznań 2017. Tym samym uświadomiła uczestnikom, że przekład audiowizualny wchodzi w obszary wychodzące daleko poza film i że w tych obszarach podlega procesowi standaryzacji.

W ostatnim wystąpieniu pierwszego dnia konferencji w problematykę tłumaczenia terminologii muzycznej z języka tureckiego wprowadziła uczestników **Agata Pawlina**. Referentka podkreśliła diametralnie inne tradycje muzyki tureckiej, sprawiające bardzo ograniczone możliwości oddania terminów tureckich terminami zakorzenionymi w kulturze polskiej czy szerzej w cywilizacji zachodniej. W związku z powyższym właściwym rozwiązaniem w większości przypadków wydaje się przenoszenie terminów tureckich na grunt polski z odpowiednim opisowym ich wyjaśnianiem.

W drugim dniu konferencji rola budzika przypadła **Lechowi Zielińskiemu**, który wygłosił wykład na temat: Między normą (prawną) a racjonalnym działaniem. Wybrane dylematy pracy tłumacza przysięgłego na rzecz organów ścigania.

Po długiej dyskusji głos zabrała **Karolina Kęsicka**, zastanawiając się nad pytaniem, czy precyzja w przekładzie jest paradygmatem czy utopią. Referentka podjęła problem przekładu dwóch pojęć opisujących podejrzenie popełnienia przestępstwa w języku niemieckim, mianowicie pojęć *dringender Tatverdacht* oraz *hinreichender Tatverdacht*, a następnie poszukiwała sposobu ich oddania w języku polskim i w systemie polskiego prawa karnego. W dyskusji podkreślono, że należy te dwa pojęcia rozpatrywać łącznie z trzecim (*Anfangsverdacht*), by zagadnienie ująć w całości.

W kolejnym wystąpieniu **Barbara Walkiewicz** dokonała oceny jakości tłumaczeń wykonanych przez profesjonalne biura tłumaczeń. Chodzi-

ło o opisy typów mieszkań i domów występujące w ofertach handlowych. Referentka swoje rozważania zilustrowała zdjęciami i schematami, dzięki którym uświadomiła, jak różne wyobrażenia w porównaniu do wyobrażeń generowanych określeniami w języku wyjściowym występują u odbiorcy tłumaczenia.

Przed ostatnią przerwą wystąpiły jeszcze **Beata Springer** (problematyka mianownictwa medycznego i jego konsekwencje w tłumaczeniu tekstów specjalistycznych) i **Olga Witczak** (uzus w tłumaczeniu wspomaganym komputerowo). Druga z wymienionych prelegentek omówiła wyniki przeprowadzonych badań nad upodobaniami technologicznymi tłumaczy.

W ostatniej sesji wygłoszono cztery referaty. **Patrycja Bobowska-Nastarzewska** mówiła o roli tłumacza pisemnych tekstów specjalistycznych na podstawie własnych doświadczeń traduktologicznych. W dyskusji podkreślono, że tłumaczenie tekstów filozoficznych, bo o takich była mowa, to raczej obszar tekstów naukowych, w mniejszym stopniu specjalistycznych. Zresztą i w tym wypadku widać jak na dłoni problem typologii tłumaczeń, o którym wspomniano wcześniej.

Patrycja Masłowska zwróciła uwagę na organizację „Tłumacze bez granic” świadcząca bezpłatną pomoc w zakresie usług tłumaczeniowych. Skupiła się ona na roli tłumacza we współczesnym świecie. Referat ciekawy, choć w dyskusji podkreślono konieczność dalszych badań w celu sprawdzenia, czy głoszone przez organizację postulaty i tworzone bazy danych rzeczywiście odpowiadają stanowi faktycznemu.

Damian Wątrobiński poruszył mało rozeznany temat roli audiodyskryptora i jego dylematów w procesie przekładu audiowizualnego. Podkreślić należy, że przekład audiowizualny doczekał się w Polsce przynajmniej kilku publikacji, ale przedmiotem analizy referenta była audiodyskrypcja obrazów, a ten obszar na gruncie nauki polskiej pozostaje prawie nierozpoznany.

Ostatnia referentka **Agnieszka Kaliska** przedstawiła opracowaną przez siebie *słownosieć* polskich i francuskich wykładników technik wędkarskich.

Podsumowując, należy stwierdzić, że konferencja przekładoznawcza *Norma a uzus III. Przekład specjalistyczny jako dylemat* to konferencja stosunkowo mała z wyraźną dominacją przedstawicieli Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Mimo tej dominacji uznać należy, że miała ona charakter ogólnopolski, gdyż referenci z innych polskich ośrodków akademickich (Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Opolski, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zarówno na poziomie wystąpień, jak i prowadzonej dyskusji

wyraźnie podkreślali swoją obecność. Podejmowana tematyka była ciekawa i ważna, a wystąpienia dobrze przemyślane. Uważam konferencję za udaną i z przyjemnością wezmę udział w kolejnej edycji. Organizatorom można jedynie radzić, by zmniejszyli dominację własnego ośrodka.

Lech Zieliński

Lech.Zielinski@umk.pl

(Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

